

Warszawa, 4 lutego 2015 r.

Grupa posłów
KP SLD

Szanowny Pan
Radosław Sikorski
Marszałek Sejmu RP

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu, niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- **o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy i ustawy o emeryturach pomostowych**

Do reprezentowania wnioskodawców upoważniamy posła Ryszarda Zbrzyznego.

USTAWA

z dnia 2015 r.

o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy i ustawy o emeryturach pomostowych

Art. 1. W ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2012 r. poz. 404, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 ust 1 pkt 9a otrzymuje brzmienie:

„9a) kontrola realizacji obowiązku prowadzenia wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz kontrola ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz.1656, z późn. zm.²), zwanej dalej „ustawą o emeryturach pomostowych”, a także obowiązku przekazywania pracownikom informacji, o których mowa w art. 41 ust. 4 pkt 1 i pkt 2 oraz w art. 41 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych”;

2) art. 11a. otrzymuje brzmienie:

„Art. 11a. Właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione do rozstrzygnięcia sporów między pracownikiem a pracodawcą oraz do nakazania pracodawcy:

1) wprowadzenia i aktualizowania wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 41 ust. 4 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych;

2) umieszczenia stanowiska pracy, na którym są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w wykazie stanowisk pracy, o którym mowa w art. 41 ust. 4 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych, wykreślenia go z wykazu oraz do sporządzenia korekty dokonanego wpisu w tym wykazie;

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 769, 1544, oraz z 2014 r. poz. 598 i 768.

² Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 75 poz. 398, Nr 138 poz. 808 i Nr 171 poz. 1016 oraz z 2012 r. poz. 637.

3) umieszczenia pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty dokonywanych wpisów w tej ewidencji.”

Art. 2. W ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 z późn. zm.²) wprowadza się następujące zmiany:

1) Art. 41 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Płatnik składek jest obowiązany wprowadzić i aktualizować:

- 1) wykaz stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- 2) ewidencję pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, zawierającą dane, o których mowa w ust. 3 pkt 2”.

2) Art. 41 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Płatnik składek obowiązany jest powiadomić pracowników o wprowadzeniu wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i o dokonywanych wpisach do wykazu i ewidencji, o których mowa w ust. 4”.

3) Art. 41 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. W przypadku nieprowadzenia wykazu, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 oraz nieumieszczenia lub wykreślenia z ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, pracownikowi przysługuje skarga do Państwowej Inspekcji Pracy, która rozstrzyga spór między pracownikiem a pracodawcą”.

4) W art. 41 po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

² Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 75 poz. 398, Nr 138 poz. 808 i Nr 171 poz. 1016 oraz z 2012 r. poz. 637.

„6a. Państwowa Inspekcja Pracy może z urzędu dokonać kontroli wykazu oraz ewidencji, o których mowa w ust. 4.”.

Art. 3. Do postępowania wszczętego na podstawie art. 41 ust. 6 ustawy o emeryturach pomostowych, które nie zostało zakończone wydaniem prawomocnej decyzji do czasu wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy art. 10 ust. 1 pkt 9a i art. 11a ustawy o państwowej Inspekcji Pracy w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Aktualny stan prawny i potrzeba uchwalenia nowelizacji ustawy

Ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2008 Nr 237 poz. 1656, z późn. zm.) wprowadzono dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze system emerytur pomostowych.

Na podmioty zatrudniające pracowników na stanowiskach pracy spełniających warunki określone w ustawie o emeryturach pomostowych zostały nałożone obowiązki związane z m.in. z prowadzeniem wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Za osoby ujęte w wymienionej ewidencji na pracodawców nałożono obowiązek opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych (FEP).

Ustawa wprowadziła także system kontroli nad prawidłowością wykonywania obowiązków przez płatników składek.

Płatnik składek obowiązany jest powiadomić pracowników o dokonaniu wpisu do wymienionej wyżej ewidencji, zaś w przypadku nieumieszczenia w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, pracownikowi przysługuje skarga do Państwowej Inspekcji Pracy, dalej powoływanej jako „PIP”.

W przypadku uchybienia przez płatnika składek obowiązków określonych w ustawie m.in. w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości przez właściwy organ PIP, pracodawca w terminie 7 dni jest obowiązany przekazać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych korygujące zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Nowe zadania dla organów PIP wynikające z ustawy o emeryturach pomostowych znalazły swoje odzwierciedlenie w ustawie o Państwowej Inspekcji Pracy, do której wprowadzono zmiany polegające na nadaniu uprawnień do kontroli ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także do nakazania pracodawcy umieszczenia pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty dokonanego wpisu w tej ewidencji.

Przedmiotowy nakaz następuje w formie decyzji administracyjnej PIP, od której przysługuje odwołanie do sądów administracyjnych.

W wyniku opisanych wyżej zmiany aktualny stan prawny, będący podstawą do wniesienia niniejszego projektu przedstawia się następująco:

1. Ustawa o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 Nr 237, poz.1656).

Art. 41. 4. Płatnik składek jest obowiązany prowadzić:

- 1) wykaz stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- 2) ewidencję pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, zawierającą dane, o których mowa w ust. 3 pkt 2.

2. Ustawa o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2012 r. poz. 404, z późn. zm.), dalej powoływanej jako „ustawa o PIP”

Art.11a. Właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione do nakazania pracodawcy umieszczenia pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty dokonanego wpisu w tej ewidencji.

Na skutek skarg pracodawców od decyzji organów PIP, nakazującej dokonanie wpisu pracownika do ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, skarg kasacyjnych pracodawców, pracowników, a także organów PIP od wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych, zarysowała się daleko idąca rozbieżność w orzecznictwie sądowym w zakresie interpretacji art.11a ustawy o PIP w związku z art. 41 ust.4 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Rozbieżność ta jest wynikiem wątpliwości dotyczących stosowania nakazów określonych w art. 11a ustawy o PIP w zakresie wykazywania przez organa tej Inspekcji, czy określone stanowisko pracy spełnia wymogi przewidziane ustawą o emeryturach pomostowych i nakazania umieszczenia go przez pracodawcę w rejestrze stanowisk, który płatnik składek

zobowiązany jest prowadzić w oparciu o art. 41 ust.4 pkt 1 ustawy.

Sądy administracyjne wielokrotnie oddalały skargi pracodawców na decyzje PIP i nie kwestionowały podstaw do dokonywania ustaleń, czy określone stanowisko pracy spełnia wymogi przewidziane w ustawie o emeryturach pomostowych.

W 2011 roku orzecznictwo w tej kwestii zaczęło się zmieniać, co uwidoczniło się także w orzeczeniach Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym zaczęto uznawać, iż organy inspekcji pracy nie mają prawnych podstaw do dokonywania wiążących ustaleń, czy badań w zakresie wykazywania, czy określone stanowisko pracy spełnia wymogi przewidziane przez ustawę o emeryturach pomostowych by być umieszczone w rejestrze stanowisk prowadzonym w oparciu o przepis art. 41 ust. 4 pkt 1 tej ustawy. NSA podkreślił również, iż organy PIP pozostają właściwe jedynie w sprawach, w których kwalifikacja pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze nie jest sporna, a w razie sporu właściwym do dokonania takiej kwalifikacji jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a następnie sąd powszechny. Obecnie można mówić o utrwalanej w tej kwestii linii orzeczniczej sądów administracyjnych. Linia taka odbiega od pierwotnej intencji ustawodawcy, którą poprzez nadanie nowych uprawnień kontrolnych PIP na pewno nie było sprowadzenie roli tego organu jedynie do mechanicznego porównywania wykazu stanowisk pracy z ewidencją pracowników i podejmowania decyzji nakazującej umieszczenie pracownika w ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych jedynie wtedy, jeśli stanowisko, na którym pracownik wykonuje swoją pracę zostało już umieszczone w wykazie prowadzonym przez pracodawcę w oparciu o przepis art. 41 ust. 4 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych (a do tego zdaje się sprowadzać tę rolę orzecznictwo sądów administracyjnych), lecz nadanie uprawnień nadzorczych o pełnym merytorycznym charakterze w zakresie kontroli pracodawców, u których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. PIP jest bowiem organem najlepiej wyposażonym w odpowiednie zaplecze merytoryczne i techniczne w zakresie oceny warunków pracy i ich wpływu na pracownika.

Istota projektowanych rozwiązań

Istotą projektowanej ustawy jest doprecyzowanie obowiązujących przepisów.

Proponowane zmiany polegają na:

- jednoznacznym przesądzeniu, że organy PIP są organem rozstrzygającym spory między pracownikami a płatnikiem składek (pracodawcą) w przypadkach nie umieszczenia konkretnego pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- doprecyzowaniu, że w przypadku nie umieszczenia pracownika w ewidencji z powodu uznania przez pracodawcę, że w jego zakładzie pracy nie występują stanowiska pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, organy PIP mają uprawnienie do nakazania pracodawcy wprowadzenia wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- przesądzeniu (poprzez dodanie w art. 41 ustawy o emeryturach pomostowych nowego ust. 6a) możliwości prowadzenia z urzędu kontroli wykazu stanowisk pracy i ewidencji pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przez organy PIP (art. 2 pkt 4 projektu);
- doprecyzowaniu, że organy PIP są właściwe do rozstrzygania innych sporów między pracodawcą a pracownikiem wynikających ze stosowania ustawy o emeryturach pomostowych w zakresie dokonywania zmian w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- nałożeniu na pracodawcę (płatnika składek) obowiązku powiadamiania pracownika o wprowadzeniu wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i o dokonywanych wpisach do wykazu i ewidencji, o których mowa w art. 41 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Projektodawca uważa, że pracownik może skutecznie dochodzić swoich uprawnień tylko w sytuacji, gdy będzie na bieżąco informowany przez pracodawcę o wszelkich zmianach dotyczących jego osoby.

Zgodnie z proponowaną treścią art. 3 projektu ustawy, sprawy wszczęte przez PIP, które nie zostały zakończone wydaniem prawomocnej decyzji rozpatrywane będą z uwzględnieniem zmian wprowadzonych niniejszym przedłożeniem.

Z uwagi na fakt, że ustawa ma charakter porządkujący i doprecyzowujący obowiązujące przepisy oraz dotyczy skutecznego dochodzenia praw pracowniczych proponuje się odstąpienie od specjalnych regulacji w zakresie vacatio legis, stąd też proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia.

Przewidywane skutki projektowanych rozwiązań oraz sposoby finansowania

Proponowane rozwiązania nie mają wpływu na wydatki budżetowe.

Są one w zasadzie obojętne finansowo, aczkolwiek można spodziewać się niewielkiego wzrostu wpływów ze składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, za pracowników nieujętych przez pracodawców w ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Jednolitość orzecznictwa sądów administracyjnych, jakiej należy spodziewać się po uchwaleniu ustawy doprecyzowującej aktualny stan prawny może także wpłynąć na spadek spraw spornych rozstrzyganych na drodze sądowej.

Najistotniejszych skutków projektowanego rozwiązania należy oczekiwać w sferze społecznej. Umożliwią one skuteczne dochodzenie swoich praw przez pracowników, którzy poprzez niewiedzę lub nieuczciwość pracodawców w konsekwencji mogą zostać pozbawieni prawa do emerytury pomostowej, tj. świadczenia okresowego przysługującego pracownikom zatrudnionym w najtrudniejszych warunkach do ukończenia ustawowego wieku emerytalnego.

Akty wykonawcze związane z projektowaną ustawą

Uchwalenie projektowanej nowelizacji ustawy o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy i ustawy o emeryturach pomostowych nie spowoduje konieczności wydania nowych, jak również zmiany istniejących aktów wykonawczych.

Zgodność projektowanej regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.